

FRANCESC GRANELL SALES

Universitat de València

FERRER ORTS, Albert. *Subtilses renaixentistes valencianes a colp d'ull*. Xàtiva: Ulleye, 2022, 125 pp., ISBN: 978-84-122272-7-7

La divulgació de la història del País Valencià ha sigut, i és, un àmbit poc conreat pels acadèmics, qui sovint compaginen amb dificultats les tasques d'investigació, gestió i docència. Tanmateix, n'hi ha referents on emmirallar-nos. Les publicacions del Grup Harca, format pels medievalistes Frederic Aparisi Romero, Vicent Baydal Sala i Ferran Esquilache Martí, la revista *Sàpiens* o el programa de ràdio *En guàrdia!* presenten models molt vàlids de transferència del coneixement del passat casolà per part d'aquells que l'investiguen dia a dia. *Subtilses renaixentistes valencianes a colp d'ull* d'Albert Ferrer Orts, professor del Departament d'Història de l'Art de la Universitat de València, també pot incloure's en aquesta nòmina. El llibre és un recull d'articles sobre la història de l'art del Renaixement al regne de València, que, com indica el títol, el lector coneixerà «a colp d'ull»; és a dir, d'una manera ràpida, sense capficar-se en una complexa hermenèutica de la imatge. No debades, l'autor és especialista en l'art i l'arquitectura valencianes d'època moderna.

Aquest conjunt de píndoles de saber, la gran majoria escrites en valencià i publicades en el diari *El Meridiano L'Horta*, presenta algunes de les principals fites de l'art renaixentista a València a través de setze capítols que formen el cos de l'obra. Després del pròleg, a càrrec de la professora Mercè Gambús Saiz, de la presentació per part de l'autor i del prelude que sintetitza la vida de Bonifaci Ferrer, el llibre destaca l'arribada del Renaixement al cap i casal abans en les arts i l'arquitectura que en les lletres —en un primer moment per mitjà de Paolo de San Leocadio i Francesco Pagano i, posteriorment, dels Hernandos, pintors manxecs que treballaren al servei de Da Vinci. En aquesta primera part no falta l'al·lusió a l'ambaixador Jeroni Vic, qui encarregà

a Gènova un *cortile* —hui al Museu de Belles Arts de València— que cap al 1527 es traslladà al seu palau. Seguidament, contextualitza històricament el sepulcre dels Mendoza del convent de Sant Domènec i subratlla la importància, en la introducció del Renaixement a Espanya, d'un d'ells, Rodrigo de Mendoza, marquès del Cenete, tot plantejant una teoria interessant sobre el possible contacte que establí aquest prohóm amb els Hernandos. Del paper de mecenes de Mencía de Mendoza destaca les diverses obres que posseí d'El Bosco i del seu entorn, les quals s'exposaren al Real de València quan es casà amb el duc de Calàbria. Un gran bloc de sis capítols està dedicat exclusivament a la figura de Joan de Joanes. Els inicis la costat del pare, el presumpte viatge que feu a Itàlia, la perillosa conservació de les obres que ens han pervingut o la qualitat artística que contrasta amb la poca fortuna historiogràfica que ha tingut són alguns del temes que l'autor tracta i debat. El llibre conclou amb un epíleg sobre els museus com a custodis d'aquest passat i contenidors de coneixement al servei de la societat.

Potser la nota més destacable del tipus de divulgació que fa l'autor siga el fet que no solament transmet un coneixement històric per mitjà d'un llenguatge planer, sinó que també proposa hipòtesis —ja donades a conèixer en publicacions acadèmiques— i esgrimeix opinions que sacsegen el món de la recerca de la pintura cinccentista. De fet, s'adverteix un cert to engrescador en el debat sobre l'estada de Joanes a Itàlia o sobre la valoració d'aquest artista dins del panorama de la pintura del Renaixement. En aquest últim punt, el posicionament de l'autor és ferm: Joanes ha sigut menystingut pels estudiosos. El lector agrairà la redacció lleugera i àgil, sense laberints sintàctics i amb capítols que són resumits amb uns pocs paràgrafs; tot en un format de llibre atractiu, amb un tamany de full A5 i amb la reproducció d'imatges a color que sostenen el discurs i que esdevenen, així, el complement adequat per a la divulgació de la història de l'art.

Subtleleses renaixentistes valencianes a colp d'ull forma, juntament amb *Fum de botja* (2007) i *Escrits sobre art i patrimoni cultural* (2022, II vols.), un corpus notable sobre la història i el patrimoni nostrat. Aquesta trilogia representa el doble compromís social de l'autor: d'una banda, perquè el coneixement aplegue a qualsevol ciutadà, una tasca que no sempre és ben reconeguda en els barems de mèrits del professorat universitari; i, d'una altra, perquè la manera de difondre els continguts es fa en valencià, una llengua que, com mostren les enquestes del govern autonòmic, disminueix a poc a poc amb el pas dels anys.